

Foto: Kurt Desplenter

Gezocht: vrijwilligers die mensen willen bijstaan in hun laatste levensdagen

02/06/2018 om 21:00 door **Jonas Mayeur** – Bron: Gazet Van Antwerpen

Doodzieke mensen een waardig afscheid gunnen, vraagt veel tijd en inzet. Jammer genoeg hebben palliatieve afdelingen en teams de grootste moeite om voldoende nieuwe en geschikte vrijwilligers te vinden, zo blijkt uit een nieuwe studie. Nochtans zijn zij cruciaal. “We zoeken mensen die een toeverlaat kunnen zijn tijdens de laatste dagen”, zegt dr. Gert Huysmans.

De overgrote meerderheid van de diensten die zich met palliatieve zorg bezighouden, heeft moeite om nieuwe en geschikte vrijwilligers te vinden. Dat blijkt uit een onderzoek van de Onderzoeksgroep Zorg rond het Levens einde van de VUB en UGent. “Jongeren blijven vaak niet lang eens ze vast werk vinden. Zij die al werken, hebben naast hun carrière en gezin geen tijd meer. En gepensioneerden, die het vaakst vrijwilliger zijn, houden het minder lang vol dan vroeger”, zegt onderzoeker Steven Vanderstichelen.

Nochtans zijn vrijwilligers cruciaal in de palliatieve zorg. “Afdeling en teams zijn vrij goed gefinancierd”, zegt dr. Gert Huysmans van de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen. “Maar de zorg die ze bieden, is zeer uitgebreid. Zonder vrijwilligers lukt het niet.”

Palliatieve zorg is er voor mensen met een levensbedreigende ziekte. Zij kunnen extra hulp krijgen thuis, maar ook in het rusthuis, of op een speciale afdeling in het ziekenhuis. In Vlaamse en Brusselse klinieken zijn er intussen 27 van die afdelingen. De benadering is er anders dan op de geriatrie of oncologie. Er is nog medische verzorging maar niet meer om te genezen. Wel om symptomen te verzachten en pijn te bestrijden. Fysieke pijn, maar ook emotionele of relationele problemen.

Soulmates

Volgens Huysmans is het een misverstand dat vrijwilligers er alleen zijn om taken over te nemen van verpleegkundigen. “Ze hebben een andere rol. Vrijwilligers staan dichterbij patiënten en hun familie, het zijn soulmates.” Sinds 2002 is palliatieve zorg een recht in ons land. Een op de vijf mensen die in het ziekenhuis ligt en veertien procent van de bewoners van een rusthuis, komt ervoor in aanmerking. “Maar lang niet iedereen krijgt de kans om in de best mogelijke omstandigheden te sterven.”

Foto: Mats Palinckx

Jef De Ridder

Jef De Ridder (72) doet het al twaalf jaar, elke week een shift als vrijwilliger bij Coda in Wuustwezel. De palliatieve eenheid daar ligt op een prachtige plek in de natuur. Een plek die lijkt te vloeken met de gruwel van de dood. “Maar lelijk hoeft de dood niet te zijn”, zegt Jef.

“Daar ben ik meer dan ooit van overtuigd. Ik heb hier een man gekend, een leeftijdsgenoot, die longkanker had. Het klikte tussen ons, we hadden veel contact. Toen ik hem door de tuin reed, zei hij plots: Jef, ik wist niet dat sterven zo mooi kon zijn.”

“Ik doe wat ik kan. Vaak is dat luisteren: veel mensen willen nog één keer hun levensverhaal kwijt. ’s Avonds geven we soms een voetmassage. Ik vraag de mensen dan of ik met hun voeten mag spelen. De juiste dosis humor helpt. Maar ik zet nooit een grote mond op. Het gaat niet om mij.”

“De laatste stappen in het leven zijn misschien wel de belangrijkste”, zegt Jef. “Daarom doe ik dit: ik probeer mensen op de best mogelijk manier naar het einde te begeleiden.” Nog te vaak krijgen zieken die kans niet. “We leven in een maatschappij die het moeilijk heeft met sterven. Allemaal hebben we schrik. Ik vroeger ook, maar nu niet meer.”

Foto: mats palinckx

Bea Vernailen (64)

Bea verwoordt haar motivatie kraakhelder. Ze begon als vrijwilliger in januari. “Goed omringd zijn tijdens de laatste momenten: is dat niet wat iedereen wil? Het liefste thuis. Maar als dat niet kan, dan zijn wij er. Toen mijn schoonmoeder stierf, heb ik gemerkt hoe groot het verschil is tussen zwaar ziek zijn in het echte ziekenhuis, of op een palliatieve afdeling. Ik wijs niemand met de vinger, maar het verschil is groot. In de kliniek is er de jacht om al het werk klaar te krijgen. Op palliatieve is die rush er niet. Hier is meer tijd.”

“Een dame zei me ooit dat ze chance had om hier te zijn. Ik schrok daarvan. Zonder ongeneeslijke ziekte was ze nooit op de afdeling beland. Dat is waar, zei ze. Maar waar we niets meer aan kunnen doen, laten we beter zo.”

Bea is lid van de ochtendploeg. Ze dekt mee de bedden, onderhoudt de kamers en bereidt het middagmaal. “Als het uitkomt, doen we een babbeltje met de mensen. Je moet ervoor gemaakt zijn, denk ik. Je moet durven beseffen dat leven en dood samenhangen. Met een gebrek aan levenslust heeft dat niets te maken. Integendeel.”

Foto: Kurt

Marleen Beck (56)

De eenzaamheid neemt toe, zegt Marleen. Net als het aantal conflicten tussen familieleden. Meer dan vroeger eindigen mensen op het einde van de rit moederziel alleen. “Het is een plicht, vind ik, om mij met hen te bemoeien.”

Marleen was een van de eersten die zich als vrijwilliger aanmeldde op Ten Oever, de palliatieve afdeling van het ziekenhuis in Kortrijk. Intussen bijna twintig jaar geleden. Vrijwilliger zijn leek eerst onmogelijk te combineren met haar job als verpleegkundige. Maar Marleen ging er toch voor. “Ik kan alleen ’s nachts”, zei ik. “Kom maar af, was de reactie.”

“Tien jaar lang heb ik op vrijdag, na mijn werk, ’s nachts gewaakt op Ten Oever. Er is dan maar één verpleegkundige op de afdeling. Tegenwoordig vragen veel zieken medicatie om de nacht door te komen, maar destijds was dat anders. Als het donker en stil is, komen de angsten en het verdriet boven. De slaap vatten, lukt dan moeilijk. Dat er iemand in de buurt is, maakt op zo’n moment een groot verschil. Ook voor de familie.”

Intussen werkt Marleen overdag als vrijwilliger. “Ik breng het leven van buiten naar binnen. Elk jaar komt de Sint langs. Families en patiënten reageren daar enorm op; het maakt hen gelukkig. Een zieke mama zei ooit: Als ik naar mijn kinderen kijk, zie ik normaal alleen het verdriet in hun ogen. Nu, voor één keer, was dat anders.”